

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

заступник ректора ХНАДУ

професор _____ Гладкий І.П.

“ ____ ” _____ 2019 року

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	<u>Безпека життєдіяльності та основи охорони праці</u> (назва навчальної дисципліни згідно навчального плану)
підготовки	<u>бакалавра</u> (назва освітньо-кваліфікаційного рівня)
галузі знань	19 <u>«Архітектура і будівництво»</u> (шифр і назва галузі знань)
напряму підготовки	192 <u>«Будівництво та цивільна інженерія»</u> (шифр і назва напряму підготовки)
напряму підготовки	193 <u>«Геодезія та землеустрій»</u> (шифр і назва напряму підготовки)
галузі знань	10 <u>«Природничі науки»</u> (шифр і назва галузі знань)
напряму підготовки	104 <u>«Екологія»</u>

(шифр)
(за ОПІ чи № навчального плану)

2019 рік

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» (БЖД та ОП) складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та навчального плану підготовки бакалаврів.

1. Мета, предмет та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета вивчення дисципліни** полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації. **Метою вивчення дисципліни** також є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах, усвідомлення необхідності обов'язкового виконання всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

1.2. **Предметом** вивчення навчальної дисципліни є захист життя і здоров'я людини на виробництві та побуті.

1.3. **Завдання вивчення дисципліни** передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки.

До завдань курсу також віднесено набуття студентами знань, умінь і компетенцій ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності

2. Передумови для вивчення дисципліни. «БЖД та основи охорони» є дисципліною, якій передують вивчення дисциплін – «Фізика», «Хімія», «Вища математика».

Курс «БЖД та ООП» як комплексна дисципліни базується на теоретичних положеннях природничих (математика, фізика) та суспільних наук (психологія, право).

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів - 3 Кількість годин - 90	_____ нормативна _____ (нормативна, за вибором ВНЗ, за вибором студента)
Семестр викладання дисципліни	__6__ (порядковий номер семестру)
Вид контролю:	_____ іспит _____ (залік, екзамен)
Розподіл часу:	
- лекції (годин)	32
- практичні, семінарські (годин)	16
- лабораторні роботи (годин)	
- індивідуальна робота студентів (годин)	42
- курсовий проект (годин)	
- курсова робота (годин)	
- розрахунково-графічна робота (контрольна робота)	
- іспит	

4. Очікувані результати навчання з дисципліни. По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- основні методи і системи забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;
- сучасні проблеми і головні завдання безпеки життєдіяльності та вміти визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;
- організаційно-правові заходи забезпечення безпечної життєдіяльності та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки;
- функції, обов'язки і повноваження інженерів з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі;

вміти:

- оцінити сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;
- обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків;
- забезпечити координацію зусиль виробничого колективу в попередженні виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;
- ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ і віднайти шляхи відвернення їхньої уражальної дії використовуючи імовірнісні структурно-логічні моделі;
- оцінити безпеку технологічних процесів і обладнання та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;
- обґрунтувати нормативно-організаційні заходи забезпечення безпечної експлуатації технологічного обладнання та попередження виникнення надзвичайних ситуацій;
- оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.
- аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму людини з небезпеками середовища існування з урахуванням специфіки механізму токсичної дії небезпечних речовин, енергетичного впливу та комбінованої дії вражальних факторів;
- проводити заходи щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві;
- забезпечити і провести навчання та перевірки знань з питань охорони праці серед працівників організації (підрозділу);
- впроваджувати безпечні технології, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування та організація робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Остаточна оцінка визначається з урахуванням правильності та повноти відповідей, розуміння ідей та принципів, що їх стосуються поставленні запитання, вірності підходу та результату рішення завдань.

Критерії оцінки наведені в таблиці.

Оцінка			
Відмінно	Добре	Задовільно	Незадовільно
Відповідь на питання повна, конкретна, містить визначення термінів, класифікацію, основну і додаткову літературу; студент засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, виявив творчі здібності в розумінні і використанні навчально-методичного матеріалу.	Відповідь містить визначення термінів, класифікацію, основну літературу; студент показав систематичний характер знань з дисципліни і здатний до їх самостійного поповнення і оновлення в ході подальшої навчальної роботи і професійної діяльності.	Відповідь містить визначення основних термінів; студент допустив похибки у відповіді, але володіє необхідними знаннями для їх усунення під керівництвом викладача.	Наведені невірні відповіді, нерозкрита суть питання; студент не може продовжити навчання або приступити до професійної діяльності після закінчення вузу без додаткових занять відповідної дисципліни.

Оцінка				
Мова і стиль	Відмінно	Добре	Задовільно	Незадовільно
	Викладено ясно, правильною мовою, з вірними термінами, без граматичних помилок.	Викладено досить ясно, з незначними граматичними помилками.	Викладено сумбурно, з помилками, але все ж вірно по суті і зрозуміло.	Викладено сумбурно, неграмотно і незрозуміло.

Загальна оцінка виставляється залежно від кількості балів по всіх питаннях з урахуванням коефіцієнта важливості. Критерії оцінювання наведені в таблиці.

Оцінка			
За національною шкалою	За 5 бальною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	5	90-100	A
Добре	4,5	82-89	B
	4	75-81	C
Задовільно	3,5	69-74	D
	3	60-68	E
Незадовільно	2	35-59	FX
	1	1-34	F

Критерії затверджені на засіданні кафедри метрології та безпеки життєдіяльності (протокол № 01 від 30 серпня 2019 року)

6. Засоби діагностики результатів навчання. Оцінка якості засвоєння навчальної дисципліни «Охорона праці» включає поточний контроль успішності та складання підсумкового екзамену. Поточний контроль за здійснюється на кожному занятті.

Підсумковий контроль за дисципліну проводиться у вигляді іспиту.

7. Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назва теми лекційного матеріалу	Кількість годин		Назва тем ПР, ЛР, СЗ, СРС	Кількість годин		Літ-ра
	очна	заочна		очна	заочна	
1	2	3	4	5	6	7
Семестр 8						
РОЗДІЛ І. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ						
Лекція 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек	2		Практична робота 1. Ризик як кількісна оцінка небезпек	2		1, 2, 8, 9, 11, 12-14
Лекція 2. Визначення потенційно-небезпечних об'єктів і територій. Об'єкти підвищеної небезпеки та класи їхньої небезпечності.	2		СР 1. Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей, застосованих у відповідній галузі господарювання.	4		6, 8, 9, 15, 16
Лекція 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	2		СР 2. Пожежі у природних екосистемах. Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.	2		7, 8, 9, 17, 18
Лекція 4. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.	2		СР 3. Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі.	4		1, 5, 3, 8, 9, 19
			СР 4. Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій	4		

			Практична робота 2. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини.	2		8, 9, 11
Лекція 5. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	2		СР 5. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.	2		9, 17, 20
Лекція 6. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	2		Практична робота 3. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС. Рішення задач	2		8, 9
Лекція 7. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях	2		СР 6. Превентивні та ситуаційні норми: експертиза, ліцензування, сертифікація, аудит; підвищення технологічної безпеки виробничих процесів та експлуатаційної надійності об'єктів, підготовка об'єктів економіки і систем життєзабезпечення до роботи в умовах НС.	4		4, 9
Лекція 8. Управління силами та засобами об'єктів господарювання під час НС.	2		Практична робота 4. Нормативно-правове забезпечення питань БЖД. Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС.	2		9, 10
Усього	16		Практична робота	8		
			Самостійна робота	20		

РОЗДІЛ II. ОХОРОНА ПРАЦІ						
Лекція 1. Правові та організаційні основи охорони праці. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Розслідування, нещасних випадків, професійних захворювань і аварій.	2		СР1. 1. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. 2. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. 3. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. 4. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації. 5. Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.	2		Основний: 7, 9 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 3, 6
			Практичне заняття №1. «Дослідження мікрокліматичних умов виробничого середовища»	2		Осн.: 7, 10 Додат.: 11 Інтернет: 4, 6
Лекція 2. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників	2					Осн.: 1, 7, 9, 10 Дода.: 16 Інтернет.: 1, 3, 6
			Практичне заняття 2. Дослідження природного і штучного освітлення виробничих приміщень	2		Осн.; 1, 4, 6, 7 Додат: 6, 19 інтернет: 1, 5

<p>Лекція №3. Організація охорони праці на підприємстві. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. Стимулювання охорони праці.</p>	2	<p>СР2. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.</p>	2		<p>Осн.: 2, 5, 7 Додат.: 5, 7, 18, 19 Інтернет.: 1, 4, 5</p>
<p>Лекція 4. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань</p>	2	<p>СР3. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.</p>	2		<p>Осн.: 5, 7, 10 Додат.: 28 Інтернет.: 2, 4, 5</p>
		<p>Практична робота 3. Атестація робочих місць за умовами праці.</p>	2		<p>Осн.: 3, 5, 7 Додат.: 16 Інтернет.: 1, 6</p>
		<p>СР4. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.</p>	2		<p>Осн.: 3, 7, 10 Додат.: 16 Інтернет.: 1, 4, 5, 6.</p>
		<p>СР 5. Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань. Специфіка захисту від лазерного випромінювання.</p>	2		

			СР 6. Іонізуюче випромінювання. Виробничі джерела, іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.	2		
Лекція 5. Виробничий шум, ультразвук, інфразвук	2		Практична робота №4 Дослідження виробничого шуму	2		Основний: 5, 6, 7, 10 Додатковий: 16 Інтернет-ресурси: 4, 5
			СР 7. Ознайомитися з методами і призначенням звукоізоляції. Провести розрахунок звукоізоляції, спроектувати ефективне звукоізоляційне огорожу. Скласти висновки, запропонувавши заходи щодо поліпшення акустичної захищеності приміщення. Програмне забезпечення - комп'ютерна програма Is_Dev_Mes.	2		
			СР 8. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.	2		
Лекція 6. Шкідливі речовини у повітрі робочої зони. Вентиляція виробничих приміщень.	2		Практична робота №6 Вентиляція виробничих приміщень. Розрахунок повітрообміну Програмне забезпечення - комп'ютерна програма Розрахунок повітрообміну_V_0.1.	2		Осн.: 1, 6, 7 Додат: 11 Інтернет: 4, 6

			<p>СР 9. Загальні вимоги безпеки</p> <p>Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.</p> <p>Вивчити методiku підбору строп до вантажів, що переміщуються.</p> <p>Ознайомитися зі способами розрахунку зусиль на гілках стропа. Розрахувати канати і стропа для вантажопідйомних робіт для визначення ступеня надійності. Підібрати необхідний канат для безпечного переміщення вантажів.</p> <p><i>Програмне забезпечення</i> - комп'ютерна програма SteelRoupes.</p>	2		<p>Основний; 1, 6, 7</p> <p>Додатковий: 12, 22</p> <p>інтернет-ресурси: 4, 5, 6</p>
<p>Лекція 7. Електробезпека.</p> <p>Дія електричного струму на людину. Способи захисту людини від ураження електричним струмом.</p>	2		<p>СР 10. Електробезпека.</p> <p>Вивчити основні фактори, що впливають на тяжкість ураження людини електричним струмом.</p> <p>Оцінити небезпека ураження електричним струмом.</p> <p>Вивчити зміну крокових напруг в залежності від відстані до місця замикання на землю.</p> <p><i>Програмне забезпечення</i> - комп'ютерна програма ElectroDefeat.</p>	2		<p>Основний: 5, 6, 7</p> <p>Додатковий: 9, 20, 21, 26, 27, 29</p> <p>Інтернет-ресурси: 3, 6</p>
<p>Лекція 8. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.</p> <p>Типи пожеж.</p> <p>Організаційні та технічні протипожежні заходи.</p>	2		<p>СР 11. Пожежна безпека</p> <p>Ознайомитися з методикою оцінки часу утворення вибухонебезпечної концентрації парів легкої органічної речовини</p> <p>Розрахувати концентраційні межі поширення полум'я.</p> <p>Визначити час евакуації людей при пожежі. Визначити категорію приміщення за пожежною небезпекою.</p> <p><i>Програмне забезпечення</i> - комп'ютерна програма FireSafe.</p>	2		<p>Осн.: 1, 4, 6, 7</p> <p>Додат.: 2, 3, 4, 8, 14, 15, 17, 23, 24, 25</p> <p>Інтернет: 3, 6</p>
Усього за семестр	16		Практичні	8		
			Самостійна робота	22		
Усього за семестр	32		Практичні	16		
			Самостійна робота	42		
УСЬОГО						90

11. Рекомендовані джерела інформації

(до розділу «Безпека життєдіяльності»)

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. ДСТУ 2272-2006 «Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять».
2. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
3. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
4. Закон України «Про охорону здоров'я»: Закон України. – К., 1992.
5. Правила пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного транспорту України, Наказ Міністерства інфраструктури України №11 від 21.01.2015.

Основна література

6. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Науменко - К.: , 2004. – 328с.
7. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
8. Безпека життєдіяльності: практикум / Н.Б. Волненко, О.В. Крайнюк, Ю.В. Буц. – Х.: ХНАДУ, 2014. – 200 с. – електронний ресурс (файловий архів).– Режим доступу: <http://files.khadi.kharkov.ua/mekhanichnij-fakultet/metrologiji-ta-bezpeki-zhittediyalnosti/itemlist/category/510-navchalni-mb.html>
9. Волненко Н.Б., Омеляненко Э.В. Безопасность жизнедеятельности. Учебное пособие.–Х.: ХНАДУ, 2007.– 147 с . електронний ресурс (файловий архів).– Режим доступу: <http://files.khadi.kharkov.ua/mekhanichnij-fakultet/metrologiji-ta-bezpeki-zhittediyalnosti/itemlist/category/510-navchalni-mb.html>
10. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ., 2002. – 328 с.
11. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О., Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2009.- 264 с.

Додаткова література

12. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. проф. Э.А. Арустамова. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Изд. дом "Дашков и К", 2000. – 678 с.
13. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / О.С. Баб'як, О.М. Сітенко, І.В. Ківва та ін. – Х.: Ранок, 2000. – 304 с.
14. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. Миколаїв. - ТОВ "Компанія ВІД". – 2001. – 230 с.
15. Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України. – К., 1998. – 544 с.

16. Павленко А. Р. Компьютер и здоровье. Решение проблемы. 3-е изд., перераб. и доп. – К.: "Основа", 1998. – 152 с.
17. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. – Суми: Університет. книга, 1999. – 301 с.
18. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МНС України 19.10.2004 року № 126
19. Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 138 с.
20. Ярошевська В.М., Ярошевський М.М., Москальов І.В. Безпека життєдіяльності. – К.: НМЦ, 1997. – 292 с.

Internet-джерела

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
6. Державна служба реагування на надзвичайні ситуації <http://www.mns.gov.ua/>.

(до розділу «Основи охорони праці»)

Основний перелік

1. Бортницький С.И. Охрана труда на автомобильном транспорте К.: высш.шк, 1988
2. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
3. Екологічна та радіаційна безпека: довідник / О. В. Полярус, Є. А. Подольська, С. В. Мінка, О. І. Богатов, Т. В. Подольська, І. В. Шляхова. – Х. : ХНАДУ, 2012. – 288 с.
4. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2006 – 336 с.
5. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
6. Крайнюк Е.В. Практикум по охране труда: Учебное пособие (с использованием компьютерных программ) / Крайнюк Е.В., Богатов О.И., Буц Ю.В., Каслин Н.Д.– Харьков.: ХНАДУ, 2018.– 160 с.
7. Кулявець Ю.В., Богатов О.І. Основи охорони праці: конспект лекцій.- Х.: ХНАДУ, 2010.- 154 с. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/21632/mod_resource/content/1/OOP_konspekt.pdf С. 93-94.
8. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448 с.
9. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
10. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності: довідник / Авт. кол.: О. В. Полярус, О.В.Третьяков, С. В. Мінка, О. І. Богатов. – Х.: ХНАДУ, 2014. – 404 с

Додатковий перелік

1. ГОСТ 12.1.003-83. ССБТ. Шум. Общие требования безопасности.
2. ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования.
3. ГОСТ 12.1.010-76* ССБТ. Взрывобезопасность. Общие требования (ССБП. Вибухобезпека. Загальні вимоги).

4. ГОСТ 12.1.044-89 ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методы их определения (ССБП. Пожежовибухонебезпе́ка речовин і матеріалів. Номенклатура показників і методи їх визначення).
5. ГОСТ 12.4.026-76 ССБТ Цвета сигнальные и знаки безопасности
6. ГОСТ ССБТ 12.1.001 -89 Ультразвук. Общие требования безопасности.
7. ДБН А.3.2-2-2009 Система стандартів безпеки праці. Охорона праці і промислова безпека. у будівництві. Основні положення.
8. ДБН В.1.1-7-2002 Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва.
9. ДБН В.2.5-24:2012 Електрична кабельна система опалення 17. Електробезпе́ка.
10. ДБН В.2.5-28-2006 «Естественное и искусственное освещение».
11. ДБН В.2.5-67 – 1026 Опалення, вентиляція та кондиціонування.
12. ДНАОП 0.00-1.03-02. Правила будови і безпечної експлуатації вантажопідіймальних кранів
13. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку
14. ДСТУ ISO 6309:2007 Протипожежний захист
15. ДСТУ 2272:2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
16. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».
17. ДСТУ 3855-99 Пожежна безпека. Визначення пожежної небезпеки матеріалів та конструкцій. Терміни та визначення.
18. ДСТУ OHSAS 18001:2010. Системи управління гігієною та безпекою праці
19. ДСТУ OHSAS 18002:2015 Системи управління гігієною та безпекою праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001
20. ДСТУ Б В.2.5-38:2008 "Інженерне обладнання будинків і споруд. Улаштування блискавкозахисту будівель і споруд.
21. ДСТУ Б В.2.5-82:2016 Електробезпе́ка в зданиях и сооружениях. Требования к защитным мерам от поражения электрическим током.
22. ДСТУ Б В.2.8-10-98. Будівельна техніка, оснастка, інвентар та інструмент. Стропи вантажні. Класифікація, параметри та розміри, технічні вимоги
23. НАПБ В.01.054-98/510 Правила пожарной безопасности для предприятий и организаций автомобильного транспорта Украины
24. НАПБ А.01.001-2004 Правила пожежної безпеки України, затвержені наказом МНС України з питань надзвичайних ситуацій від 19 жовтня 2004 р. № 126.
25. НПАОП 0.00-4.33-99 Положення щодо розробки планів локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій.
26. НПАОП 40.1-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. Державний нормативний акт про охорону праці / Наказ Держнаглядохоронпраці від 09.01.1998 № 4.
27. НПАОП 40.1-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок.
28. Постанова КМУ від 17 квітня 2019 р. № 337 Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві
29. ПУЕ. Правила улаштування електроустановок. вид. 3-тє, перероб. і доп.– К.: Мінпаливенерго України, 2010, 2010.– 736с.

Інтернет-ресурси

1. <http://dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.
2. <https://www.dsns.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
3. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
4. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
5. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
6. <https://dnaop.com> - ДНАОП. Законодавча база.

Розроблено та внесено: кафедра метрології та безпеки життєдіяльності
(повне найменування кафедри)

Розробник (и) програми: К.Т.Н., доц. _____ О.В. Крайнюк
(посада, наук. ступінь, вчене звання), (підпис) (ПІБ розробників)

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “ 30 ” серпня 2019 р.
(номер) (та дата протоколу)

Завідуючий кафедрою д.т.н., професор _____ Полярус О.В.
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

“Узгоджено”

Завідуючий кафедрою мостів, конструкцій та будівельної механіки
(назва випускної кафедри)

д.т.н., професор _____ Кожушко В.П.
(вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
“ ” 2019 року
(день) (місяць) (рік)

“Узгоджено”

Завідуючий кафедрою проектування доріг, геодезії і землеустрою

(назва випускної кафедри)
професор _____ Батракова А.Г.
(вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
“ ” 2019 року
(день) (місяць) (рік)

“Узгоджено”

Завідуючий кафедрою екології
(назва випускної кафедри)

д.т.н., професор _____ Внукова Н.В.
(вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
“ ” 2019 року
(день) (місяць) (рік)

“Узгоджено”

Декан _____ дорожньо-будівельного факультету
(повна назва факультету, де читається дисципліна)

професор _____ Бугаєвський С.О.
(вчене звання) (підпис) (ПІБ декана)
“ ” 2019 року
(день) (місяць) (рік)